

Drogterápia

Késik a határozott fellépés

Csütörtök esti februári szürkület. A Delej utcai mentőállomás esetkocsiján a Nagyuvaros utcába vonulunk. Villogó kék fényünk látán a kocsisoron dolgozó józsefvárosi lányok sietve vonulnak vissza a járdákról. A stricik gazdagítására, saját egészségük tönkretételére vállalkozott lányok rendőrségi razziára gondolnak. Amikor a közelükbe érünk, észbe kapnak. Nem tőlünk kell félniük, nem mi jelentjük a veszélyt.

Eszméletlen beteghez riasztottak, s a járdán egy fiatalembert találunk. Közömbösen üldögél, társai körbeveszik. Riadtan mondják el, hogy nemrég vett be valamit. Nem tudják, mi volt, s azt sem, mennyi lehetett. Láttak nála tablettákat, látták, hogy lenyeli, majd röviddel később annak is tanúi lehettek, amint összeesik. Most még eszméleténél van, de ha a gyógyszer kellőképp felszívódik, könnyen elájulhat. Akkor viszont, magára hagyva, félő, hogy megfullad, akár meg is fagyhat a februári éjszakában.

Kocsiba ültetjük, kikérdezzük. Orvosunk egyből a narkóra kérdez, s a fiú igennel válaszol. Elmondja, hogy régi kábítószeres. A Nyíró Gyula Kórházban elvonókúrán kezelik, s most kimenőre engedték. Este kellene bemennie, de visszaélt a bizalommal. Ott folytatta, ahol a kúra előtt abbahagyta. Fél, ha mi visszük vissza, kirúgják a kórházból, pedig szeretné a kúrát végigcsinálni. A közelben lakik, kéri, vigyük haza. Reggelig kialussza magát, aztán majd kitalál valamit a késés okaként.

Közben újabb segélykérés érkezik. Az egyik kapualjban egy lány búj el előlünk. Ő is a fiúval volt, ő is bevett valamit, s most bebújt a kukák közé. Azért van ott, mert fél. Együtt jöttek ki az intézetből, s most együtt kellene visszamenniük. Szeretne a barátjával maradni, így őt nem is nagyon kell a kocsiba tuszkolni. Csak az bántja, nem lehetett most sem igazán együtt a fiúval, s erre az intézetben sem volt, most sincs lehetőség.

A drog beszerzéséről, az árfolyamról egyikük sem beszél. Maguk is a rendőrségnek dolgoznak?, kérdezik. De ez nincs így. Minket is köt a titoktartási kötelezettség, ám ezt nem hiszik el. A terjesztésről, a beszerzési módszerekről semmit sem árulnak el. Félnék, hogy lebuktatják társaikat. Kérdés, hogy a dílereket barátnak lehet-e tekintetni?

A sors iróniája, hogy sofőrünk hivatásos rendőr. Mellékfoglalkozásban dolgozik az OMSZ-nál, ahogy rajta kívül sok kollégája. A mentőben viszont ugyanolyan dolgozók, mint a civilek. Rendőri mivoltukat le kell vetniük az egyenruhával, a rendőri szemléletüket is félre kell tenniük. Furcsa is lenne, ha egy narkós szállítása közben nyomozni kezdenének, vagy egy szabálytalanul kanyarodó autóst leállítanának, és helyszíni bírságot szab-

nának ki rá. A mentőknek sem tenne jót, ha a rohamkocsiból kiszálló sofőr rendőrként igazoltatna, körzései értesítőket nézegetne vagy bírságotna. Ez a mentők iránti bizalom elvesztéséhez vezetne.

Narkós betegeinket sem hallgatta ki rendőr sofőrünk, hanem orvosunk végezte a tájékozódást. Állapotuk miatt nem hagyhattuk őket a helyszínen, de elvonásuk színhelyére sem vihettük őket. A mérgezetek ellátását ugyanis a fővárosban az Erzsébet Kórház Bal-eseti Belosztálya végzi. Velük is oda mentünk, s miután jelenlétünkben kimosták a gyomrukát, a kórteremben helyezték el őket reggelig. Ezt az éjszakát sem tölthették együtt, bár-hogy vágytak is rá. Sorsuk további alakulását másnap reggel beszélhették meg a detoxikáló orvosával.

*

A történet kétéves. Azóta már a Delej utcai mentőállomás is megszűnt. Akkor a mentők életét kutattam, munkájukról írtam, így a narkós fiatalok további sorsát nem kísértem figyelemmel. Nemrég egy parlamenti bizottsági nyílt napon viszont az Erzsébet Kórház detoxikálójába kerülő narkósok további sorsáról beszélgettem *dr. Zacher Gábor* osztályvezető főorvossal. A doktor úr korábban mentőzött, idén januárban vette át az osztály vezetését, de havonta kétszer rohamkocsira ül. Megnyugtatott, hogy az osztályára kerülő betegek nem esnek ki a későbbi elvonókezelésből csak azért, mert a túl korán jött szabadság idején visszaélnék a bizalommal, s újra a droghoz nyúlnak. Igaz, ez már nem rajtuk, hanem a pszichiátereken múlik.

Az Erzsébet Kórházban a fővárosban 172 méregtelenítést végeztek 1997 első három hónapjában a drogfüggők körében. Alig négyvel többet, mint a bécsiek az év ugyanezen időszakában. Ott 168 eset volt az első negyedévben. Osztályuk forgalmán nyomon követhető, hogy éppen milyen tiszta narkotikum van a piacon. Minél tisztább, minél töményebb, annál kevesebb kell belőle a kívánt hatás eléréséhez. Akik a szennyezethez, a silány minőségűhöz vannak szokva, azoknak tisztábból kevesebb is megárt. Akár bele is halhatnak, ha későn érkezik a segítség.

A beszállított betegeket méregtelenítés után mindig megvizsgálja a pszichiáter. Megbeszéljük a továbbiakat, de erőszakkal senkit sem kényszerítenek elvonókúrára. Aki gyógyulni akar, azt megfelelő gondozóhálózathoz irányítják, aki viszont ezt nem igényli, elengedik. Ő sem megy el üres kézzel, mert a zárójelentésén pontosan feltüntetik egészségi állapotát. Utána már a drogfüggőn múlik, mit kezd a papírral, igénybe veszi-e a segítséget, vagy folytatja az önpusztítást.

Az egészségügyi intézmények is titoktartási kötelezettséggel tartoznak a kábítószerfüggőkkel kapcsolatban. E téren a készülő egészségügyi adatkezelési törvényben sincs változás. A drogambulanciák és fekvőbeteg-osztályok sem jelentik a rendőrségnek, ha egy-egy új beteg megérkezik, s a rendőrök sem kérhetnek felvilágosítást a betegforgalomról. A rendőrség sem vezet kábítószerélvező-nyilvántartást. Csak annak a közel négyszáz narkósnak az adatát őrzik, akik már valamilyen büntetőügyben a látóterükbe kerültek.

Zacher főorvos a parlamenti nyílt napon országos irányító, összehangoló szervezetet javasolt, s egy nemzeti drogstratégia mellett emelt szót. Úgy ítélte meg, az egyes szervezetek – amelyek a kábítószer-fogyasztás visszaszorításán munkálkodnak – nem tudják, mi

is a dolguk valójában. Korábban a fővárosban működött egy drogbizottság, de ma már az sincs. Vajon miért?

A fenti kérdésekre, a javaslatok megoldására talán a múlt év végén 14 képviselő részvételével a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására létrehozott *országgyűlési eseti bizottság* adhat választ. Vizsgálódásuk eredményéről szeptember 30-áig kell letenniük a jelentést az Országgyűlés asztalára. Javaslatukat megtárgyalják majd, s országgyűlési határozat formájában döntenek a továbbiakról. A bizottság eddig több kihelyezett ülést tartott. Februárban a nemrégiben alakult *miskolci drogambulancián* voltak, márciusban az *Aszódi II. Számú Fiúnevelő Intézetbe* látogattak el, míg április közepén a *Szegedi Ifjúsági Drog Centrumot* keresték fel. Közben a képviselői irodaházban is meg a parlamenti nyílt napon is meghallgattak egészségügyi, igazságügyi és bűnügyi szakembereket. Álljon itt néhány információ az ott elhangzottakból.

Nyílt titok rendőrségi berkekben – tudtuk meg az egyik bizottsági ülésen –, hogy azokon az ifjúsági szórakozóhelyeken, ahol a vécében leszerelik a vízcsapot, nagymértékű kábítószer-kereskedelem folyik. A fiatalok körében oly népszerű *Extasy* tablettákra és egyéb amfetamin-származékokra ugyanis inni kell, méghozzá nem is keveset. Olykor akár tíz liternyi is lehet a szervezet folyadékigénye. Ha nincsen csap a mellékhelyiségben, ha nincsen iható víz, a fiatal kénytelen megvenni a háromszáz forintos ásványvizet vagy az ennél is drágább Red Bullt. Az majd szárnyakat ad. Mivel az intézmény így jókora haszonra tesz szert, a tulajdonosnak is érdeke a kábítószer-kereskedelem fenntartása. A kidobólegény inkább a dílert védi, és a zsarut igyekszik a falakon kívül tartani. Jogszabályok híján viszont nem lehet bezáratni ezeket a szórakozóhelyeket, bármennyi drogot találnak is vendégeiknél.

Emlékezzünk csak vissza a szigetszentmiklósi *Speed diszkóban* lezajlott egyik márciusi hajnali razziára. Az öt órán át tartó rendőrségi akció végére rengeteg gazdátlan tableta hevert a diszkó padlóján, több tucat kábítószer-élvező akadt fenn a rostán, mégsem lehetett semmit sem tenni a diszkó bezárásáért. Csak annyi hibát derített fel az ellenőrzés, hogy nem adtak az italokról számlát, fiatalkorúakat is kiszolgáltak szeszes itallal, s hogy az egyetlen vészkijáratot lelakatolták. Azt már nem merjük feltételezni, hogy ezzel a rendőri behatolást akarták nehezíteni. Ennyi rendellenesség viszont kevés volt a bezáráshoz.

S mi volt a helyzet a leszerelt vízcsapokkal? Miért nem lépett fel ez ellen az ÁNTSZ? Mert ők ennél már ügyesebben csinálták: tudták, hogy kezét kell mosni vécéhasználat után, így a csapokra mindenképpen szükség van, viszont tisztálkodáshoz a meleg víz a legmegfelelőbb. Náluk tehát meleg víz folyt a csapból, amit nem lehet meginni. A drogok okozta szomjúság csillapítására a vendégeknek tehát itt is a drága italok maradtak a tulajdonos nagy hasznára és meglegedésére. Az ÁNTSZ mégsem tehetett semmit.

A szeptemberben parlament elé kerülő javaslatban valószínűleg szerepelni fog egy olyan törvénytervezet kidolgozása, amelynek értelmében teljes vagyonekobjzásra lehet ítélni azt a tulajdonost, aki bizonyíthatóan részese az üzletében zajló kábítószer-kereskedelemnek. Külföldön van ilyen irányú gyakorlat. Az is megoldás lenne, ha ezeket a szórakozóhelyeket több hónapra vagy évre be lehetne záratni, hogy a törzsközönség onnan elszokjon egy másik helyre. S kézmosás közben a leszerelt vagy csak meleg vizes csapok-

ról, az ivóvíz hiányáról az ÁNTSZ ellenőrei mellett a közterület-felügyelők is tudomást szerezhethetnének és később jelzést adhatnának az illetékeseknek, hiszen köztisztasági ellenőrzéskor – például egy szemétszállítási szerződés megtekintésekor – mintegy „véletlenül” betérhetnek a mellékhelyiségbe. A szervezett bűnözés ellen küzdő rendőri erők bizalmasan kezelnék az információt, nem adnák ki a jelzés adóját.

Jogrendszerünk elkülöníti a *terjesztőt* és a *fogyasztót*. A közhiedelemmel ellentétben nemcsak a terjesztés, hanem a fogyasztás is bűncselekmény. A félreértés abból adódik, hogy azok a fogyasztók, akik csak csekély mennyiségű drogot tartanak maguknál, vállaltatják az elvonókúrát, s ha fél éves részvételt igazolnak, megszüntetik ellenük a büntető-eljárást. Gondot okoz viszont ennek a mennyiségnek a kimutatása az elkobzott szerből. Nem a szernek, hanem a benne lévő hatóanyagának a mennyiségét kell a laboratóriumban kimutatni, s ez nem haladhatja meg a szerhez hozzá nem szokott egyén halálos adagjának tízszeresét. A halálos adag százszorosának birtoklásakor beszélhetünk jelentős mennyiségről, ami már magasabb büntetési tételt jelent. Terjesztőknél öttől tizenöt évig terjedő szabadságvesztést, s a bírói gyakorlat a sáv felső harmadában gondolkodik az ítélet kimondásakor.

Ma csak azt kell igazolniuk az elvonókúrát vállalt betegeknek, hogy részt vettek a kezelésen, de gyógyulásukról nem kell beszámolniuk. A szakemberek véleménye az volt a bizottsági meghallgatásokon, hogy ezt a kezelést valamilyen eredményhez kellene kötni. Felvetődött a rendőrség részéről az is, hogy ki kellene jelölni azokat a szakértőket, akik a gyógyulásról papírt adhatnak. Enélkül az egész könnyen átcsúszhat egy korrupciós kategóriába. A sok becsületes orvos mellett akadhat néhány, aki olyan páciens papírjára is ráüti a pecsétet, aki nem kezelte magát, de jól megfizeti orvosát. Akkor talán megszűnne az a mai gyakorlat is, hogy a lebukott kábítószer-fogyasztók egyik kezelést a másik után vállalnák, csak hogy a börtönt elkerüljék. S azt is meg kellene akadályozni, hogy a csekély mennyiséggel lebukott terjesztők önmagukat fogyasztónak feltüntetve a börtön helyett az elvonókúrát választhassák.

Probléma újabban a kábítószer hatása alatti *autóvezetés*. Önmagában az autóvezetés nem bűncselekmény, a kábítószer-fogyasztás viszont igen. A gond csak az, hogy ezt nem lehet az ittas járművezetéshez hasonlóan egyszerű szondázással kimutatni. A vizsgálat jóval bonyolultabb és költségesebb. Közúti baleset okozásakor persze ezt is el kell végezni, a költség ilyenkor nem számíthat, de közönséges közúti rutinellenőrzéskor ilyen nem várhatunk. A narkósok járművezetéstől való eltiltását ezért nem is bíróság ítéli meg, hanem a jogosítványt igazgatási úton vonják be. A Btk. módosításához először a szakértői háttérrel kellene megerősíteni azért, hogy a kábítószer hatása alatt elkövetett gépjárművezetés már elkövetésekor hitelt érdemlően bizonyítható legyen.

Gyakran szó esik az iskolák környékén felbukkanó *kábítószer-terjesztőkről* és *beetetőkről* is. Mint az eseti bizottság egyik ülésén elhangzott, a jelenlévő rendőri vezetők erről nem szereztek információkat. Valójában a különböző őrző-védő szervezetek híresztelik az ilyesmit, hogy a beijedt szülők és nevelők őket bízzák meg jó pénzért az iskolák környékének figyelésével. A nagyobb iskolák környékén a diákok reggeli érkezésekor és délutáni távozásakor mindenképp ajánlatos lenne a rendőri jelenlét, de ez önmagában nem

oldana meg semmit. A drogot nem az idegenek viszik be – akiket könnyen észrevennének –, hanem maguk az ottani diákok, s a terjesztést baráti körben, maximális bizalomra építve végzik. A rendőröktől is épp ezért az iskolai felvilágosító munka várható el. A DADA-program résztvevői is erre vállalkoztak. Fontos, hogy a tanulók bizalommal forduljanak hozzájuk, ezért az ápolts külső és a tiszta ruha náluk még fontosabb, mint közterületi kollégáiknál.

A szegediek amerikai pénzből finanszíroznak egy tűcsereprogramot. Szerte a világon ez a legalitás–illegális határán mozog, több helyen ez is a kábítószer-kereskedelem elősegítésének minősül. Szegeden más a megítélés, a helyi hatóságokkal ezért jó a kapcsolatuk. Az aktivisták nemcsak a használt tűket szedik össze, és viszik helyébe a steril tűt és óvszert, de információkat is adnak a fertőző betegségekről, az AIDS mellett például a Hepatitis-C-ről. Tevékenységük tavaly három fő helyen folyt: az utcán, a kocsmákban és a lakásokban. Általában az utóbbi volt többségben, kivéve két nyári hónapot, amikor az egyik park alternatív kocsmája nyitva volt. Jelenleg harminc lakást látogatnak, változó betegközösségük van. Csoportos droghasználat folyik a falak között. A drogcentrum tavaly 126 embert kezelt, 55 volt az új páciens. A tűcsereprogramba 150 embert sikerült bevonniuk, s havi kétszáz és ezer közötti tűt cserélnek. Augusztusban feljöttek a diákszigeti rendezvényre is, ahol ugyancsak nagyon sok drog fogyott. Itt is komoly felvilágosító munkát végeztek a kábítószer-fogyasztás veszélyeiről.

A drogok körében Szegeden is a heroin vezet. Ebből szinte lehetetlen a kigyógyulás. Grammja tízezer forint. Elképzelni is nehéz, hogyan szerzi be ezt valaki, s aki rászokott, annak az év 365 napján szüksége van rá. A két szám összeszorásakor horribilis összeg jön ki. Többmillió nagyságrend! Igaz, nem kell sokáig költeni rá. A kábítószer-élvezők nem hosszú életűek. Önpusztításban világélsők vagyunk...

Zmeskall Z. Tamás